

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМА ЗАЙНЯТОСТІ ТА АКТИВНА ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано фактичний стан зайнятості населення України. Визначено шляхи покращення зайнятості та підвищення ефективності використання людських ресурсів на сучасному етапі економічного розвитку. Розглянуто Закон України "Про зайнятість населення".

Аннотация. Проанализировано фактическое состояние занятости населения Украины. Определены пути улучшения занятости и повышения эффективности использования человеческих ресурсов на современном этапе экономического развития. Рассмотрен Закон Украины "О занятости населения".

Annotation. The article analyzes the actual condition of employment in Ukraine. Ways of improving employment and efficient use of human resources are shown at the present stage of economic development. The law of Ukraine "On Employment" is considered.

Ключові слова: зайнятість, безробітні, економічно активне населення, економічно неактивне населення, активна державна кадрова політика.

Розвиток суспільства і його стан завжди визначаються чисельністю і складом населення, яке є джерелом добробуту країни. На сучасному етапі в Україні існують проблеми, пов'язані з кризою праці: зниження професіоналізму кадрів на керівних посадах, невідповідність підготовки кадрів існуючим потребам виробництва, зниження соціальної активності, застарілі технології і форми організації праці. Ринкові умови господарювання безперечно вносять суттєві зміни в трудові відносини, економіку та організацію праці, формування нових методів їх регулювання. Ринок праці, як і будь-який інший ринок, виконує низку загальних та специфічних функцій, які сприяють функціонуванню ринкової економіки. Це обумовлено тим, що ринок: сприяє зростанню конкурентоспроможності робочої сили та її якості; є інструментом включення економічно активного населення в суспільне виробництво; відіграє важливу роль у відтворенні робочої сили відповідно до вимог виробництва; забезпечує його перерозподіл між сферами економіки, регіонами, підприємствами відповідно до попиту та пропозиції робочої сили; активізує мобільність робочої сили; підвищує роль мотивації та ринкової вартості робочої сили або ціни послуг робочої сили; сприяє становленню ефективної зайнятості населення; прискорює адаптацію населення до ринкових відносин [1, с. 168].

Ринок праці функціонує багато років, проте, на думку автора, кожна країна, переживаючи ринкові перетворення, має свої специфічні умови, механізми та інституційні рамки розвитку. Тому проблема кадрової політики в Україні досить актуальна, загострена і потребує постійного вивчення стану зайнятості населення, аналізу оптимальних методів державного впливу на ринок праці та пошуку шляхів його регулювання.

Питання зайнятості в сучасних умовах розвитку економіки України є об'єктом досліджень вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, таких, як: Богиня Д. П., Т. Горбунова, Грішнова О. А., Єсенова Н. І., Колот А. М., Мірошніченко О. В., Пилат А. М., Полонський В. Г.

Автор вважає, що, насамперед, важливо визначити шляхи покращення зайнятості населення та підвищення ефективності використання людських ресурсів на сучасному етапі економічного розвитку в Україні.

Усе населення поділяють (за методикою Міжнародної організації праці (МОП)) на: економічно активне населення – це всі, хто працює або активно шукає роботу, тобто зайняті та безробітні; економічно неактивне населення; населення молодше 15 і старше 70 років [2].

Безробіття – це соціально-економічне явище, при якому частина робочої сили (економічно активного населення) не зайнята у виробництві товарів і послуг. У реальному економічному житті безробіття виступає як перевищення пропозиції робочої сили над попитом на неї.

Згідно з Законом України "Про зайнятість населення", безробітними вважаються громадяни працездатного віку, які не мають роботи і заробітку, шукають роботу і готові до неї приступити [3, с. 2].

Офіційні дані – це лише слабке відображення реальних проблем у сфері зайнятості. Багато підприємств працюють за схемою часткової або неповної зайнятості. Також держава не вважає фактично безробітних мешканців сільської місцевості такими офіційно. Тому статистика свідчить про спад чисельності безробітних порівняно з 2009 роком, що наведено у таблиці [4].

Таблиця

Рівень безробіття в Україні (2006 – 2012 роки)

Роки	Безробітні, тис. осіб
2006	1 515,0

© Воскобойнікова В. В., 2013

2007	1 417,6
------	---------

2008	1 425,1
2009	1 958,8
2010	1 785,6
2011	616,7
2012	657,1

Якщо в цілому спостерігається хоч повільне, але за останні роки більш стабільне збільшення темпів зростання зайнятості населення (за рахунок діяльності готелів і ресторанів, операцій із нерухомим майном, будівництва, транспорту та торгівлі), то в промисловості та сільському господарстві з кожним роком зменшується кількість зайнятих у виробництві.

У 2012 році без роботи у світі залишилося 197 млн осіб (на 4,2 млн більше, ніж роком раніше), впливає з щорічної доповіді Міжнародної організації праці (МОП). Проте прогнози на 2015 – 2017 роки дають змогу охарактеризувати ситуацію у світі як сталий рівень безробіття, тобто суттєвих змін не очікується [2].

Значний відсоток вивільнення осіб з економічних причин і за власним бажанням підтверджує нестабільність роботи підприємств та організації, реорганізацію та ліквідацію підприємств, скорочення їх кількості або штатів, низький рівень соціального забезпечення тощо. За останні роки господарювання в Україні особливої уваги потребує працевлаштування молоді, випускників вищих навчальних закладів, питома вага яких досягає 18,3 % у кількості безробітних.

Аналізуючи сучасний стан зайнятості населення, слід зазначити, що кадрова політика в промисловості потребує докорінних змін і реформ, які повинні бути спрямовані на: вдосконалення планування та оптимізації чисельності і структури кадрів; створення нових робочих місць; реформи в професійній освіті та наближення якості підготовки кадрів до потреб виробництва.

Задля розширення можливостей реалізації права громадян України на гідну працю, економічного стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць, розвитку трудового потенціалу та забезпечення стабільного функціонування національного ринку праці Верховна Рада VI скликання схвалила нову редакцію Закону "Про зайнятість населення", що набув чинності 1 січня 2013 року. А на його виконання Уряд 15 жовтня затвердив п'ятирічну Програму сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць (постанова КМУ № 1008). У документі визначено завдання та напрями державної політики зайнятості населення, шляхи їх реалізації скоординованими діями центральних і місцевих органів виконавчої влади [5, с. 17].

Для виконання завдань Програми дії центральних і місцевих органів влади будуть спрямовані на: стимулювання створення нових робочих місць; підвищення рівня зайнятості сільського населення; розвиток підприємницької діяльності; формування національної системи кваліфікацій; реформування системи підготовки кадрів; підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності працездатного населення; вдосконалення системи державного регулювання трудової міграції; сприяння зайнятості осіб, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці; вдосконалити законодавство з метою створення сприятливого податкового та інвестиційного клімату в пріоритетних видах економічної діяльності; створити сприятливі умови для ведення бізнесу шляхом спрощення дозвільної системи у сфері господарської діяльності, активізації фінансово-кредитної та інформаційної підтримки малих підприємств, розвитку мережі регіональних і місцевих фондів підтримки підприємництва.

Згідно з законом студенти останніх курсів професійно-технічних та вищих навчальних закладів мають право на стажування в роботодавців строком до шести місяців. Відтак до їхньої трудової книжки обов'язково буде внесено запис про проходження стажування. Це свідчитиме про набуття певного досвіду роботи. Студенти проходять стажування за індивідуальною програмою під керівництвом наставника. На період стажування на стажерів поширюються всі права і соціальні пільги, встановлені для працівників, які обіймають відповідні посади.

Закон стимулюватиме молодих спеціалістів, які вирішили поїхати працювати в сільську місцевість. З метою залучення до роботи за відповідною професією (спеціальністю) в селах і селищах молодому працівникові, який уклав трудовий договір на строк не менш як три роки з підприємствами, установами та організаціями, розташованими в таких населених пунктах, надаються житло на строк його роботи та одноразова адресна допомога в десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати за рахунок коштів державного бюджету України. Якщо молодий працівник пропрацює в такому населеному пункті не менше ніж 10 років, житло передається йому у власність [3, с. 3].

У результаті впровадження Програми очікується, зокрема, підвищити мобільність робочої сили на ринку праці, її якість і конкурентоспроможність, а саме людей старше 45 років, зменшити обсяги нелегальної зайнятості, ліквідувати абсолютну бідність серед працездатних осіб.

Згідно з прогнозами, очікується збільшення чисельності зайнятих економічною діяльністю віком 15 – 70 років із 20,5 – 20,3 млн осіб у 2012 році до 21,4 – 21,2 млн осіб у 2017 році. А рівень зайнятості населення збільшиться з цього року 60,2 – 59,6 % до 64,3 – 63,7 % у 2017 році. Водночас, кількість безробітних віком 15 – 70 років знизиться з 1,7 – 1,75 млн осіб у 2012 році до 1,45 – 1,5 млн осіб у 2017 році. До того ж передбачається, що рівень безробіття серед людей віком 15 – 24 років зменшиться з 19,2 – 21,2 млн осіб у 2012 році до 13 – 14,8 млн осіб у 2017 році.

Отже, особливої уваги потребує формування найсприятливіших умов для розвитку підприємництва, малого і середнього бізнесу, що буде стимулювати сукупний попит на робочу силу, сприяти створенню нових робочих місць і забезпечить активне повернення у виробництво незайнятої робочої сили. Таким чином, останні зміни у законодавстві України в сфері працевлаштування населення, безумовно, носять позитивний характер, оскільки спрямовані на захист права на працю тих верств населення, яким на практиці важче влаштуватися на роботу, щоб вони змогли повною мірою реалізувати своє право на працю.

Наук. керівн. Зайцева І. С.

EmploymentTrends2013. 3. Закон "Про зайнятість населення" – важливий крок до сучасного ринку праці // Праця і зарплата. – 2013. – № 1. – С. 2–3. 4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 5. Ефективна зайнятість населення – локомотив розвитку //Людина і праця. – 2012. – № 12. – С. 16–19.